

ПРЕС КЛИПИНГ

10. јун 2019.

НАСЛОВИ

У радничкој Раковици тржни центри уместо хала (стр.3)

Радни век ће бити продужен до 70. године? (стр.5)

У пензијски стаж не улази накнада за незапосленост из шездесетих година(стр.5)

У Србију стиже лични банкрот: Колико треба за живот на минимуму? (стр.7)

Како се изборити за права радника? (стр.8)

У радничкој Раковици тржни центри уместо хала

Сандра БУЛАТОВИЋ - Даниела ИЛИЋ КРАСИЋ

Погони некадашњих привредних гиганата, у којима је радило 20.000 људи и који су снабдевали бившу СФРЈ, данас су празни или су претворени у шопинг-моллове "Капитол парк" на месту "Рекорда". Судбина ИМП пред расплетом. ДМБ се још "копрца" у стечају. Ливница неколико година не дими

У "РАКОВИЧКИ басен" некада је сваког дана хрлило 20.000 људи, да ради и заради плату. Данас тамо могу само да - потроше новац. Од највећих фабрика које су деценијама снабдевале читаву земљу, некадашњу СФРЈ, остале су празне, махом напуштене хале и - један тржни центар. Никао је на темељима некадашњег произвођача гума "Рекорд". Одавно не постоји "Југострој", ДМБ се "копрца" у стечају, "Ливница ИМП" годинама не дими, а опустошена Индустрија мотора Раковица још чека на расплет. Одбор поверилаца треба да одлучи вреди ли је дати за свега 354 милиона динара.

Уколико повериоци одлуче да понуда - која је осам и по пута мања од процењене вредности, ипак није тако лоша, можемо се, на месту где су се правили чувени "плави трактори", надати парфимерији, с обзиром на то да је једини понуђач компанија "Лили дрогерије".

Раковичке фабрике биле су лидери у својим делатностима. Бележиле су извоз у милионима долара, створиле имовину мерену милијардама долара. И све су пропале. Суноврат је почео деведесетих година прошлог века, поједине су сатрли купци у приватизацији и све су дочекале - стечај.

"РЕКОРД": ГУМЕ ИЗВОЗИЛИ У ПОЛА СВЕТА

ТРЖНИ центар "Капитол парк Раковица" никао је једним својим делом на месту некадашње Фабрике гума "Рекорд". Више од 5.000 људи правило је пнеуматике који су се извозили у 25 земаља света, укључујући САД и Африку. Током златних осамдесетих година извоз ове компаније достигао је и 22 милијарде долара годишње. Уз пнеуматике за пољопривредну механизацију, "Рекорд" је производио и гуме за машине у шумарству и грађевини, индустријском транспорту, гумена црева, разну гумено-техничку робу.

Сва покретна и непокретна имовина четири предузећа у реструктурирању: "Рекорд холдинга", предузећа за производњу гумених производа "Рекорд пнеуматика", предузећа за производњу гумених производа "Рекорд цеви и техничка роба" и предузећа "Рекорд машинско-енергентски послови", продата је 2005. Купац је било предузеће "Визахем", а купопродајна цена - 5,2 милиона евра.

Убрзо по приватизацији, компанија је ушла у стечај, 2007. године. У августу 2011. суд је донео одлуку о банкрутству, што значи да се имовина стечајног дужника продаје зарад намирења поверилаца.

ДМБ - ФАБРИКА АУТО-МОТОРА "21. МАЈ": РАДИЛИ ЗА "РОЛС-РОЈС", "ФИЈАТ" ...

ФАБРИКА ауто-мотора "21. мај" у београдској Раковици некада је производила по лиценцама "Ламборгинија", "Ролс-Ројса", "Фијата" и "Боша". Упошљавала је 5.500 људи, а настала је 1948. године, као војна фабрика за прозводњу мотора за авионе и хеликоптере. Зато је и добила име по Дану Југословенског ратног ваздухопловства.

ЗАНИМЉИВОСТИ Испод готово свих производних хала ИМР-а протиче Топчидерска река. ДМБ је, до деведесетих година прошлог века, била фабрика на европском нивоу, с врхунском технологијом, због чека је и била остварена сарадња са најпознатијим светским компанијама. По оснивању фабрике, рађени су клипни мотори "валтер", а потом су се производили и млазни мотори. ДМБ је имао пет програма производње - ауто-моторе, малолитражне моторе за пољопривредне машине, трансмисије и турбо моторе, фабрику алата која је радила по поруџбини и ауто-кућу. "Златна година" у историји фабрике била је 1989, када је произведено 200.000 мотора. Они су уграђени у возила "Заставе", а цео контингент аутомобила је продат. Вредност имовине ДМБ-а је у једном моменту премашила милијарду долара.

Пропадање фабрике почело је са санкцијама и распадом земље. Западни партнери су, због санкција, прекинули сарадњу.

ДМБ је од 1995. био организован као холдинг компанија са 100 одсто учешћа у капиталу осам новооснованих фирми. Од марта 2003, матична компанија је у реструктурирању. Планирана је приватизација појединачних делова, а стечај је покренут 2015. године.

ИНДУСТРИЈА МОТОРА РАКОВИЦА: ГОДИШЊЕ ПРАВИЛИ 6.000 ТРАКТОРА

ИНДУСТРИЈА мотора Раковица се дуго држала. Први стечај, уведен пред сам крај прошлог миленијума, 1999. године, радници су "победили" након пет година. После принудног поравнања кренули су из почетка. Чувена раковичка фабрика запошљавала је више од 5.000 људи. Пред крај "другог живота" радило је најпре 2.000 људи, па 500, 400, 200... Све док се хале нису потпуно испразниле.

СТО ГОДИНА ДАНАШЊИ фабрички круг ИМР-а, како пише на табли на улазу, колективу је предат на коришћење 5. августа 1950. године. Сама фабрика, међутим, да је опстала, надала би се 100. рођендану. На том месту је 1927. године почела градња Индустрије аеропланских мотора, која је наредне године почела да ради.

У најбољим данима ИМР је производио 57.000 мотора и 6.000 трактора годишње. Извозили су највише у Египат, где су и данас њихови трактори на цени. Десила им се скоро идентична ситуација као и осталим гигантима из Раковице. На колена су их бациле санкције, забрана извоза и увоза, а докрајчила их је транзиција.

Дашак наде дала је наруџбина 15.000 трактора из Етиопије 2015. године. Успели су да им испоруче 750, а у то време у халама ИМР-а производило се највише 1.500 трактора годишње. Последње што су произвели било је пет мотора за "Ауто-пољострој" из Загребa 2017. године. Машине су стале, а ИМР је отишао у стечај. Сада је први пут понуђен на продају.

ЈУГОСТРОЈ" - "ФРИГОСТРОЈ": НАЈВЕЋИ У ЦЕЛОЈ БИВШОЈ ЈУГИ

ДВЕ фабрике су се средином деведесетих година ујединиле. Делиле су заједнички улаз, радничку мензу и име "Југострој", али су и даље радиле свака свој програм. "Фригострој" процесну индустријску опрему - хладњаче, а "Југострој" расхладне уређаје широке потрошње - за угоститељство и трговину. Проблеми у пословању су почели са санкцијама, а у стечај су званично ушли крајем 2001. Окончан је осам година касније, тако што су радницима продајом имовине намирили доприноси и обавезе према банци. Када су се две фирме спојиле, запошљавале су 1.100 радника.

- У условима ембарга, било је отежанао снадбевање репроматеријалом, али се поцепало и заједничко тржиште. "Фригострој" је била најјача фирма тог типа у Југославији - објашњава Момир Јекнић, један од некадашњих руководиоца "Фригостроја". - Стало је и тржиште. Гасиле су се и постојеће млекаре, кланице, а нове нису отворане. Није било наруџбина за нове објекте, а ни банака које су у стопу пратиле привреду. У Србији данас нема ниједне фирме која производи то што је "Фригострој" радио.

На већем делу земљишта где је некада био овај гигант данас се налази већ поменути "Капитол парк".

ЛИВНИЦА ИМР: У ЗЛАТНО ДОБА РАДИЛО 700 ЛЈУДИ

ИНДУСТРИЈА мотора Раковица имала је сопствену ливницу. До пре три године она је била саставни део предузећа. Сада, међутим, није на продају, јер је у међувремену издвојена. На име дугова њу је преузела држава и доделила је наменској индустрији - "Југоимпорт СДПР".

Зато се из ливничког димњака, на незадовољство комшија, дим дизао и пошто је ИМР стао. Али не предуго. Производња је престала пре око пола године. У најбоље доба, у Ливници је радило 700 радника. Производили су за потребе матичне фирме, али и околних фабрика. Наручбине наменске индустрије примало је око 70 запослених.

ОПРЕМА ЗА ОИ

КОЛИКО је "Фригострој" био конкурентна фирма и у међународној утакмици, сведочи чињеница да је њему био поверен посао опремања ледене дворане "Зетра" и боб-стазе за Олимпијске игре 1984. године у Сарајеву. Конкурс је био међународни, баш као и жири. "Фригострој" је поверена производња опреме, а уграђивао је "Унионинвест" из Сарајева.

Радни век ће бити продужен до 70. године?

Танјуг

Радни век у Србији могао би бити продужен до навршених 70 година живота за оне који то желе, ако се усвоји иницијатива за измену Закона о раду, коју су прихватили еминентни стручњаци на саветовању о актуелним питањима савременог законодавства у Будви, пише данас "Политика".

Запослени би, наиме, могао да остане у радном односу још пет година после испуњења услова за старосну пензију ако то сам жели и ако постоји потреба послодавца за његовим радом, речено је на саветовању, завршеном у петак, које је организовао Савез удружења правника Србије и Републике Српске.

Предлог да радни однос не мора да престане по сили закона са 65 година живота, већ да се та граница може померити до 70. рођендана, биће упућен надлежним министарствима која су овлашћена да Влади Србије предложе измене и допуне Закона о раду, о чему би на крају одлучила Скупштина Србије, додаје лист.

ПОЛИТИКА ONLINE

У пензијски стаж не улази накнада за незапосленост из шездесетих година

Аутор: Ј. Петровић Стојановић

Време проведено на бироу рада због губитка посла бившим запосленима данас се рачуна као стаж осигурања и улази у обрачун пензије. То, право, међутим, не могу да остваре они који су

као привремено незапослени провели на бироу шездесетих година прошлог века. Управо је то био разлог због кога се читалац „Политике” обратио нашем листу да се пожали на неравноправан третман и упита од када важе двоструки аршини. Данас се тај „стаж” на бироу рада рачуна, а раније није.

Овај читалац је 1962, 1967. и 1968. године био на бироу и за то време примао новчану накнаду. Данас би да упише тај стаж како би остварио право на пензију, али је сазнао да то не може. Пита коме одлазе те уплате, зашто су пропале и шта је данас другачије него тада?

У Фонду за пензијско и инвалидско осигурање, кажу, да време привремене незапослености из шездесетих година прошлог века не може бити признато као стаж осигурања, јер ниједним прописом то није било предвиђено, а самим тим нису били плаћани ни доприноси на накнаде које су се тада исплаћивале. На питање да ли се нешто мењало у међувремену, одговарају да је сад ситуација потпуно другачија.

Време привремене незапослености није се одувек признавало у стаж осигурања. Тек када је постало актуелно питање остваривање права радника за чијим радом је престала потреба наметнула се обавеза регулисања стажа осигурања проведеног на бироу по основу примања накнаде за коју је плаћен допринос за пензијско и инвалидско осигурање.

Тако, према Закону о ПИО обавезно су осигурани и особе за чијим је радом престала потреба, као и они којима је престало запослење због стечаја, ликвидације, односно у свим случајевима престанка рада послодавца, док остварују новчану накнаду према прописима о раду и запошљавању. Овим особама у стаж осигурања рачуна се време за које, у складу с прописима о раду и запошљавању, прима новчану накнаду за коју је плаћен допринос. То значи да, за време коришћења накнаде, права из пензијског и инвалидског осигурања остварују под истим условима као и друге особе које су обавезно осигурани по другом основу, одговарају у ПИО.

На износ новчане накнаде плаћају се доприноси за пензијско и инвалидско осигурање и њихов обрачун и уплату обавља НСЗ. Периоди за које је извршена исплата новчане накнаде и плаћен допринос за пензијско и инвалидско осигурање, утврђују се у матичној евиденцији и представљају стаж осигурања који се узима у обзир приликом остваривања права из пензијског и инвалидског осигурања.

Ти периоди, међутим, могу да износе најмање три а највише 24 месеца, с обзиром на то да се накнада само изузетно може исплатити незапосленом у трајању од 24 месеца, уколико до испуњавања првог услова за остваривање права на пензију недостаје до две године. Износ исплаћене новчане накнаде за који је плаћен допринос, представља основицу осигурања која служи за обрачун висине права на пример старосне пензије.

На питање на који начин се доказује овај стаж, у ПИО наглашавају да се све обавља по службеној дужности. Јединствену пријаву (пријава на осигурање или одјава са осигурања) за кориснике новчане накнаде подноси искључиво Национална служба за запошљавање.

Ова служба такође подноси пријаву података о стажу и заради, као и пријаву промене тих података. Уколико у матичној евиденцији нису регистроване пријаве података о стажу и заради, фонд исте прибавља службеним путем од Националне службе за запошљавање, закључују у ПИО.

У Србију стиже лични банкрот: Колико треба за живот на минимуму?

НОВИ САД: Грађани Србије који су у дебелим дуговима и које на сваком ћошку јуре извршитељи можда би могли ускоро и да мало одахну.

Наиме, и код нас ће почети израда закона који би регулисао лични стечај. У Влади Србије на томе раде али још нису познати ни рокови а ни решења. Лични банкрот за оне који су “шворц” саветовао је и Међународни монетрани фонд, а у склопу решевања проблематичних кредита грађана. Цела прича је још у раној фази, међутим не треба заборавити да прописе на ову тему већ имају скоро све земље Европске уније а углавном и бивше републике СФРЈ. Значи, имамо на кога да се угледамо и изаберемо ако не одлична, оно бар добра решења.

Лични стечај не би требао да буде баук. Уосталом, Међу “банкротиранима” има и доста селебритија. У ту групу уписали су се некадашњи кошаркаш Денис Родман, секси ТВ звезда Памела Андерсон, глумица Ким Бесингер, па и чувени тенисер Борис Бекер. Живота има и после банкрота!

Лични стечај треба да помогне гађанима да се спасу од финансијске агоније. Закон би прво морао да одреди ко може да прогласи банкрот и под којим условима. Ако погледамо како су то друге земље регулисале, кандидат за банкрот је обично лице које је се нашло у ситуацији да не може да измирује обавезе, а без своје кривице. Имовину им је уништила елементарна непогода или несрећни случај и слично.

Лични банкрот обично проглашава сам дужник и за то се обраћа суду. Уколико у суду то прихвате ради се попис његове имовине и утврђује се план отплате. Банкротирани добија стечајног управника који управља целокупном (преосталом) имовином. Дужнику се оставља сума која је довољна за преживљавање. Након што се реализује план отплате део потраживања се брише, односно опрашта. Искуства европских земаља показују да поступак траје од три до пет година, а за време трајања банкрота стечајни управник располаже имовином дужника. (Наравно, стечајни управник није добровољац, а дужник плаћа његово ангажовање.)

Лични банкрот треба да помогне да се реше проблематични кредити које дугују физичка лица. Код нас ту спада 4,48 одсто кредита одобрених грађанима.

Када се погледају идеје и намере све изгледа као добра помоћ презадуженима. Међутим тако је било и када је доношен закон и други прописи о приватним извршитељима. Све је било “чисто”, а после се показало да је овај пропис изузетно мањкав и чекају се измене.

О овој проблематици за “Дневник” професор Правног факултета у Новом Саду др Марко Кнежевић каже:

“Треба сачекати бар прву верзију да би могло нешто прецизније да се коментарише. Ипак није рано да се скрене пажња на нешто што је изузетно важно, а то је тај минимум прихода који се мора оставити за егзистенцију дужнику. Сада баш код прописа везаних за извршење имате случај да се од минималне зараде може на име обавеза узети половина на име дуговања. Код оних који имају веће плате то је две трећине. Тако су се у најгорем положају нашли грађани чија су примања нешто изнад минималца. Оно на што би посебно требало обратити пажњу код доношења закона о личном банкроту су издржавана лица. Ту се најчешће појављују деца па треба посебно повести рачуна о њима кад се одређује та минимална сума за преживљавање. Такође треба прецизно регулисати како ће тај износ да се мења, а у случају да дође до промена, рецимо, скокова цена односно инфлације”.

Лични банкрот требао би посебно да помогне предузетницима. Они нису правна лица, а када дођу у проблеме суочавају се са блокадом рачуна и ликвидацијом.

Душанка Вујошевић

Како се изборити за права радника?

Минимална цена рада треба да буде у висини минималне "потрошачке корпе". Несразмера између зарада и трошкова највећи је проблем радника у Србији, али присутан је и цео низ кршења права радника против којих се треба борити. То је закључак дводневног саветовања удружења грађана и синдиката из целе Србије чији је домаћин, овог викенда, била Суботица.

"Како се изборити за радничка права?" То је била тема скупа који је, у организацији Удружења грађана Суботице „Солидарност“, одржано у граду на северу Бачке, а коме су учествовали представници удружења грађана и синдикати из Зрењанина, Крагујевца, Јагодине, Вршца, Ниша, Београда, Крушевца, Новог Сада и града домаћина.

"Највеће кршење права радника је то што су зараде тако мале да људи од њих не могу да живе. Ова цена рада не може да обезбеди радницима живот достојан човека. И то је оно што је тренутно највећи проблем радника у Србији", каже Милан Поповић, председник Савеза самосталних синдиката Суботице.

Миклош Олајош Нађ из Удружење грађана „Солидарност“ из Суботице каже да имају само „инсајдерске“ информације о кршењу права радника.

„Тако сазнајемо да поједини послодавци не плаћају прековремени, рад суботама и недељама, као и да постоји низ пропуста када је у питању заштита на раду.... Међутим, када их позовемо да, заједно са нама из Удружења грађана „Солидарност“, оду у Инспекцију рада како би то пријавили, онда се радник повлачи због страха од отказа", каже Миклош Олајош Нађ.

Бранислав Маркош, председник Удржења „Зрењанински социјални форум", каже да се то често дешава.

„То се најчешће догађа у предузећима која су отишла у стечај. Након стечаја, послодавци су се ослободили баласта акционара, а и радника. Запошљавају људе преко агенције или на одређено време. Ту синдикална организованост не постоји. Тако добијате лажну слику да је много људи запослено, а синдиката нигде нема", објашњава Бранислав Маркош, председник Удржења „Зрењанински социјални форум".

Југослав Крстић, председник Савеза самосталних синдиката Крагујевца, каже да су радници у Србији суочени са „општим кршењем" својих права.

„Узрок је то што је наша држава посвећена инвеститорима, а не радницима. И зато само ми као грађани, као чланови удружења или синдиката, можемо то да променимо својим деловањем", истиче Југослав Крстић, председник Савеза самосталних синдиката Крагујевца.

Саветовање представника удружења грађана и синдиката чији је домаћин била Суботица одржано је са циљем да се укаже на кршење права радника, пробуди солидарност и предложи решења која могу да им помогну како би били ефикаснији у борби за боље услове рада и веће зараде.